

ถ้าท่อเส้นไม้จากใบสับปะรด

สำนวนที่ว่าไม่เป็นสับปะรด มาจากคำว่า "สรรพรส" หมายถึงหอยลายรส มากรส ถ้ามีเครื่องมาพูดถึงอาหาร ที่เราทำว่า รสชาดไม่เป็นสับปะรดเลย นั่นก็หมายถึง หารสชาดความอร่อยไม่ได้ หรือทำอะไรไม่เป็นสับปะรด เลย ก็หมายถึงทำอะไร ก็ไม่ได้เรื่องเลย

แต่สับปะรดในวันนี้ ไม่ใช่แค่เพียงปอกเปลือกแล้วกินเนื้ออย่างเดียว แต่เศษเหลือทางการเกษตร อย่างใบสับปะรด ก็มีประโยชน์และมีราคาสูง เมื่อทำการแปรรูปเป็นเส้นใหญ่ที่สามารถถักหอยเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้มากมาย ความคิดของถักหอยเส้นใหญ่จากใบสับปะรดนี้ มาจากภูมิปัญญาชาวพื้นเมืองประเทศไทยพิลิปปินส์ ได้มีการนำเอาราสเซ้นใหญ่จากใบสับปะรดมาหอยเป็นผ้าบางรอง (Balong หรือ Pina) ซึ่งเป็นเสื้อผ้าประจำชาติของประเทศไทยพิลิปปินส์ และสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยนานา ความสามารถพับเห็นแบบสับปะรดอยู่ทั่วทุกภาค ของประเทศไทย ส่วนสับปะรดที่ปลูกเป็นการค้าแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม โดยแบ่งตามรูปร่างของผลและใบ คือ Cayenne, Queen, Pernambuco, Spaish และ Mordilona ส่วนพันธุ์ที่ปลูกอยู่ในประเทศไทย จะพบอยู่ 3 กลุ่ม คือ Cayenne เป็นกลุ่มที่นิยมปลูกมากที่สุด ทั้งเพื่อใช้ในการบริโภคผลสดและใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสับปะรดกระป่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์ Smooth Cayenne หรือปัตตาเวีย กลุ่ม Queen ได้แก่พันธุ์ญี่เก็ต และกลุ่ม Spanish ได้แก่พันธุ์อินทรชิต และพันธุ์ขาว ซึ่งมีการปลูกปริมาณน้อยและในกลุ่มนี้ ประเทศไทยพิลิปปินส์ได้ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผ้าบางรอง

คุณสุชาดา อุชิน แห่งหน่วยปฏิบัติการเทคโนโลยีสิ่งทอ สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตผลทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการแปรรูปผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากใบ สับปะรด และพบว่าใบสับปะรดที่นำมาใช้ในการผลิตเส้นใยเพื่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ ความมีอายุ 1-1.5 ปี ถ้าอ่อน ไปเส้นใยที่ได้ก็จะไม่แข็งแรง และสั้น ส่วนใบที่แก่เกินไปก็จะหยาบและแข็ง การเก็บเกี่ยวจะตัดจากต้นที่ตัดผล ไปแล้ว โดยทั่วไปสามารถเก็บใบสับปะรดได้ 2.7 กิโลกรัมต่อต้น ในที่เหมาะสมในการแยกเส้นใยคร่าวๆ ประมาณ 80-100 เซนติเมตร เขียวสด สมบูรณ์ไม่มีสีเหลือง หรือสีน้ำตาล หรือเป็นแผ่น และจะต้องทำการขุด ให้เสร็จหลังจากการตัด 24 ชั่วโมง ส่วนการขุดเส้นใยจากใบสับปะรดเพื่องานสิ่งทอทำได้ดังนี้ ขุดด้วยมือ หมาก หรือแซฟฟอก ขุดด้วยเครื่องขุดเส้นใยสับปะรด และต้มด้วยสารเคมี

เมื่อได้เส้นใยสุดจากใบสับปะรดแล้ว จะต้องทำการล้างคลอร์ฟิลออกด้วยน้ำเปล่าจนสีไม่เปลี่ยน จะได้เส้นใยสีเขียวอ่อน แล้วจึงนำไปตากในที่ร่ม หรือจะล้างด้วยผงซักฟอกโดยการนำเส้นใยมาล้างด้วยน้ำสมด้วยผงซักฟอก 3 กรัมต่อลิตร แก้วงเปริมาณไม่เปลี่ยนสี แล้วล้างด้วยน้ำเปล่าให้สะอาด ก็จะได้เส้นใยขาวนวลแล้วนำไปตากในที่ร่ม ในเส้นใยที่ขูดด้วยเครื่องจะมีเส้นใยที่ใหญ่และติดกันเป็นแพ จำ เป็นต้องปรับปรุงให้เส้นใยแยกเป็นเส้นใยเดี่ยว มีขนาดเล็กลง และอ่อนนุ่มพอที่จะนำเข้าสู่กระบวนการบันได การแยกเส้นใยออกเป็นเส้นใยเดี่ยว คือการจัดสารอินทีโน่ไซเซลลูลอส เช่น เพคติน ลิกนิน ออกจากเส้นใย โดยทำได้ 2 วิธี คือการขัดก้ม ซึ่งมีลักษณะเป็นการหรือยา แล้ววิธีการฟอกขาว ก็จะได้เส้นใยที่พร้อมจะแปรรูปต่อไป ราคาเส้นใยจากใบสับปะรดจะมีราคาสูงถึง 700 บาทต่อกิโลกรัม นับว่าเป็นรายได้เสริมให้กับเกษตรกรหลังจากเก็บผลผลิตสับปะรดไปแล้วได้เป็นอย่างดี

การผลิตผ้าบางรอง เป็นการทอจากเส้นใยสับปะรดที่ขูดด้วยมือ แล้วนำมาผูกปมต่อกันเป็นเส้นยาว แล้วจึงทอเป็นผืนผ้า เช่น ผ้าคลุมไหล่ และผืนผ้าเอนกประสงค์ที่มีลักษณะเป็นผ้าโปร่ง บาง เนื้อผ้าค่อนข้างแข็งคงรูป ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นศูนย์สามารถผลิตผ้าเส้นใยสับปะรด 100 % ได้ คือใช้เส้นด้ายสับปะรดเป็นเส้นยืดและเส้นพุ่ง และมีการใช้ไหมตกแต่งผ้าหรือเสริมความแข็งแรงของผ้าเป็นช่วง ๆ ตามแนวเส้นยืด และยังคงมีการทอเส้นใยสับปะรดที่เมือง Bacolod City ในเขต Negros Occidental ของประเทศไทยเป็นส ซึ่งผู้ผลิตได้ส่วนและอนุรักษ์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านเท่านั้น ไม่มีการเปิดเผยสู่คนภายนอก ราคาของผ้าทอใยสับปะรดนี้สูงมาก เช่น ผ้าคลุมไหล่ น้ำหนัก 40 กรัม ราคาย่อมเยา 1,800 บาท ถ้าคำนวนมูลค่าเพิ่มของเส้นใยแล้ว สามารถเพิ่มมูลค่าได้ถึง 45,000 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนในประเทศไทยมีการผลิตผ้าหัตถกรรม ซึ่งสามารถทอใยสับปะรดได้ 3 รูปแบบ คือ ทอจากด้ายปั่นด้วยมือ หรือด้วยปั่นจากدرجงาน ทอจากเส้นใยสับปะรดเดี่ยว และทอจากกลุ่มเส้นใยสับปะรด

การทอผ้าใบสับปะรดแบบหัตถกรรมพื้นเมืองของไทย โดยใช้เส้นยืนเป็นใหมหรือฝ้าย และเส้นใยสับปะรด เป็นด้ายพุ่ง จะทอโดยการสอดเส้นพุ่งระหว่างเส้นด้ายยืน สำหรับเส้นพุ่งที่เป็นเส้นด้ายจากเส้นด้ายปั่นผสมเชิง หัตถกรรม สามารถทอได้หน้ากว้างตามขนาดของกี แลสามารถทำได้หลายแบบ เช่น ลายชัด ลายผ้าโปรด ลายไทย ลายลูกแก้ว เป็นต้น

การย้อมสีเส้นใยสับปะรดสามารถทำได้ไม่ยุ่งยาก โดยต้องทำความสะอาดและพอกขาวเส้นใยก่อน เพื่อให้ เส้นใยสามารถติดสีดี ซึ่งใช้ได้ทั้งสีเคมี เช่น สีเดเร็กซ์ สีรีแอกทีฟ ส่วนสีจากธรรมชาติ ได้แก่สีจากครั่ง แก่นขันนุน แกะแล ผาง สีเสียดไทย ประคุ ดอกคำฝอย สมอไทย และสมอวิภาค เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์เส้นใยสับปะรดมีมากมาย เช่น ผ้ารองจาน พรม กระเปา และเครื่องนุ่งห่มที่สวยงาม นอกจากนั้นยังสามารถผลิตเป็นกระดาษจากใยสับปะรดได้อีกด้วย